

*МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ*

Кафедра обліку і аудиту

Курсова робота

з дисципліни „Економічний аналіз”

на тему:

*„Аналіз виробничої програми і її впливу на
фінансові результати діяльності підприємства
на прикладі Костопільського військового
лісгоспу*

Виконав:

Студент ФЕП гр. ОіА-36

Бур ачинський А.А.

Перевірила: Бурчєня

РІВНЕ 2005

ЗМІСТ

Вступ

1. Загальна характеристика підприємства та його організаційно правова структура

2. Аналіз виробничої програми

Аналіз асортименту продукції (товарів, робіт, послуг)

Аналіз впливу факторів на зміну обсягів виробництва продукції

Прогнозний аналіз обсягів виробництва продукції

3. Аналіз фінансових результатів підприємства

Аналіз доходів

Аналіз рентабельності

Прогнозний аналіз рентабельності

4. Аналіз витрат підприємства

Аналіз собівартості за статтями калькуляції

Аналіз економічних елементів витрат

Шляхи зниження витрат

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

ВСТУП

Розв'язання сучасних проблем розвитку України справедливо пов'язують з переходом до ринкової економіки і обранням курсу євро інтеграції. Проблема ускладнюється тим, що у світі не існує історичних аналогів такого швидкого переходу, таких стартових умов виходу з адміністративно-командної системи, а тому досить складно визначити єдино правильний шлях і обґрунтувати всі аспекти нового економічного мислення, тим більше, що так відчувається дефіцит економічних знань та ідей.

Особливо в цей момент відчувається потреба в якісному і обґрунтованому аналізі як на мікро так і на макро рівні. Оскільки аналіз – це діяльність, перш за все, зорієнтована на перспективу. Саме аналітична діяльність спрямована на вивчення і облік попиту та вимог ринку для обґрунтованої орієнтації виробництва на випуск конкурентоздатних продуктів у раніше встановлених обсягах, що відповідають певній техніко-економічній характеристиці, реалізації, яка може забезпечити підприємству отримання найвищого прибутку.

Прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності суб'єкта господарювання передбачає глибокий аналіз виробничо-господарських, фінансових, соціально-політичних та інших ситуацій, причин та можливостей їх зміни для вибору найбільш ефективних важелів адаптації та цільової трансформації.

Важлива особливість аналізу як системи внутрішньовиробничого управління полягає в тому, що вона заснована на прийнятті рішень на базі багатоваріантних економічних розрахунків і зорієнтована на створення організаційних, економічних та юридичних умов для високоефективного функціонування фірми загалом.

Аналіз передбачає широкий пошук, творчий підхід до вирішення конкретних завдань виробничої діяльності, а кінцевою його метою є розробка аналітичних програм, що є вихідним пунктом, передумовою планування

виробництва, оскільки вони дають змогу визначити оптимальну структуру і ефективність виробництва.

Щодо самої виробничої програми підприємства, то це оптимальний обсяг виробництва продукції, який повинен бути обґрунтований наявними ресурсами (виробничими фондами, трудовими і фінансовими ресурсами), а також виробничою потужністю підприємства.

Для будь-якого виробничого підприємства аналіз виробничої програми є досить важливим і необхідним елементом в плануванні його подальшої роботи. Аналітична робота виробничих підприємств спрямована на те, щоб обґрунтовано, спираючись на попит ринку, визначити конкретну поточну і, головним чином, довготермінову стратегічну мету, напрямки та реальні джерела ресурсів господарської діяльності, а також асортимент та якість продукції, її пріоритети, оптимальну структуру виробництва та очікуваний прибуток.

Оскільки Костопільський військовий лісгосп здійснює свою діяльність саме у виробничій сфері, то аналіз його виробничої програми повинен забезпечувати оптимальний розподіл витрат та напрямки використання прибутку. І саме цей аналіз є найактуальнішим на сьогоднішній день як для усіх виробничих підприємств, так і для Костопільського військового лісгоспу зокрема.

Метою даної роботи є збір і вивчення матеріалу щодо аналізу виробничої програми та її впливу на результати господарської діяльності підприємства, отриманих під час вивчення дисципліни "Економічний аналіз" та навичок практичної роботи з обліковою документацією, а також аналізу на прикладі Костопільського військового лісгоспу результатів здійснення його господарської діяльності.

Інформаційною базою для написання курсової роботи була різного роду економічна література, де висвітлюється аналітична інформація в цілому і детально аналіз виробничої програми, перелік усіх використаних

джерел наводиться у списку використаної літератури, що знаходиться у кінці роботи.

Завданням даної курсової роботи є:

- перевірити вміння застосовувати знання, набуті під час вивчення курсу "Економічний аналіз" для аналізу господарської діяльності підприємства;
- розвинути навички самостійної роботи і використання отриманих знань з організації і методики наукових досліджень у вирішенні завдань, поставлених у курсовій роботі.

Дана робота складається з чотирьох розділів.

У першому розділі висвітлюється загальна економічна та організаційно-правова характеристика Костопільського військового лісгоспу, а також аналізуються основні техніко-економічні показники діяльності підприємства з 2002 по 2004 рік.

У другому розділі аналізується виробнича програма даного підприємства, вивчається асортиментність та ритмічність, аналізується вплив факторів на зміну обсягів продукції та здійснюється прогнозний аналіз обсягів продукції.

У третьому розділі аналізуються фінансові результати діяльності, зокрема здійснюється аналіз доходів і рентабельності, а також прогнозний аналіз рентабельності підприємства в цілому.

У четвертому розділі здійснюється аналіз витрат підприємства у розрізі собівартості за статтями калькуляції, економічних елементів витрат, а також наводяться шляхи зниження витрат.

У висновках до даної роботи узагальнюється інформація про аналіз виробничої програми та її вплив на фінансові результати Костопільського військового лісгоспу.

Також курсова робота містить додатки різних документів і звітності, що були джерелами вихідних даних для здійснення аналізу виробничої програми.

1. Загальна характеристика підприємства та його організаційно-правова структура

Костопільський військовий лісгосп є відокремленим підрозділом і входить до складу державного підприємства МО України „Львівський ліскокомбінат”, надалі „Підприємство”, яке засноване на державній власності. Орган управління майном – Міністерство оборони України.

Найменування підрозділу – Костопільський військовий лісгосп державного підприємства Міністерства оборони України „Львівський ліскокомбінат”.

Місце знаходження : 265300 м. Костопіль, Рівненської області, вул. Рівненська №70.

Лісгосп створено з метою ведення лісового господарства в лісах Міністерства оборони України, задоволення потреб МО, а також потреб народного господарства України і фізичних осіб лісопродукцією, а також, вирішенню за рахунок отриманих прибутків соціальних та економічних інтересів трудового колективу.

Основними напрямками діяльності лісгоспу є :

- ведення лісового господарства ;
- лісозаготівля ;
- підсобне сільське господарство;
- надання послуг за завданням МО і самостійно за замовленням інших підприємств і громадян;
- товарно – обмінні операції, роздрібна торгівля продукцією власного виробництва і супутніми товарами;

Костопільський військовий лісгосп ДП МО України „Львівський ліскокомбінат” не має права юридичної особи. Підприємство веде самостійний баланс, має розрахунковий рахунок в банку, круглу печатку і штамп з своїми

реквізитами, звітується в ДПІ за місцем розташування. Здійснює свою операційну діяльність згідно з чинним законодавством України.

Майно лісгоспу становлять основні фонди та оборотні кошти, а також цінності, вартість яких відображається у власному балансі лісгоспу. Майно є державною власністю і закріплюється за підприємством на праві повного господарювання.

Джерелами формування майна лісгоспу є:

- майно, передане йому органами державного управління і „Підприємством”;
- доходи від реалізації продукції, а також від інших видів фінансово-господарської діяльності;
- капітальні вкладення та дотації з бюджету;
- безоплатні або благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і людей;
- придбання майна іншого підприємства, організації.

Лісгосп здійснює володіння, користування землею і іншими природними ресурсами відповідно до мети своєї діяльності і чинного законодавства.

Лісгосп складає акти на списання товарно-матеріальних цінностей, які йому належать і списує їх з балансу після підтвердження директором підприємства, самостійно розробляє проект плану своєї господарської діяльності і затверджує його у директора „Підприємства”, реалізує свою продукцію, послуги за цінами, що формуються відповідно до умов економічної діяльності. При проектуванні господарської діяльності лісгосп повинен враховувати державні замовлення, державні контракти.

Костопільський військовий лісгосп:

- забезпечує своєчасну оплату податків та інших відрахувань;
- здійснює оперативну діяльність по матеріально-технічному забезпеченню виробництва;

- створює належні умови для високопродуктивного виробництва, забезпечує додержання законодавства про працю;
- виконує норми і вимоги щодо охорони навколишнього середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів;
- здійснює бухгалтерський, оперативний облік та веде статистичну звітність згідно з чинним законодавством.

Основним узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності лісгоспу є прибуток.

Лісгосп утворює цільові фонди, призначені для покриття витрат, пов'язаних зі своєю діяльністю:

- фонд розвитку виробництва;
- фонд споживання.

Фонд розвитку виробництва створюється за рахунок коштів відрахувань від чистого прибутку у порядку, передбаченому чинним законодавством в розмірі 30%. Кошти фонду використовуються для розвитку матеріально-технічної бази лісгоспу. Напрямки витрат фонду визначається кошторисом.

Фонд споживання створюється у розмірах, які визначаються згідно з чинним законодавством України. Джерелом коштів на оплату праці працівників лісгоспу є частина доходу, одержаного в результаті його господарської діяльності. Джерелом формування фінансових ресурсів лісгоспу є прибуток, амортизаційні відрахування, безоплатні або благодійні внески членів трудового колективу, підприємств організацій.

Організаційна структура Костопільського військового лісгоспу

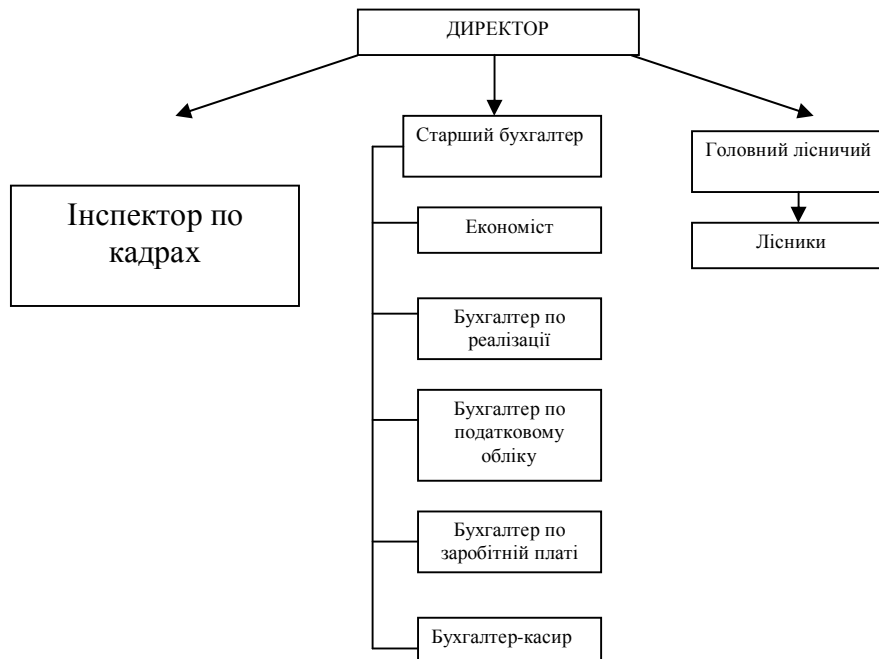

Рис.1.1

Щодо основних техніко-економічних показників, то їхній аналіз представлений у таблиці №1.1. Джерелом аналізу є річна звітність підприємства за останні 3 роки з 2002 по 2004 рік, це зокрема:

- Форма №1-м “Баланс”;
- Форма №2-м “Звіт про фінансові результати”;
- Звіт з праці.

Таблиця 1.1.

Аналіз основних техніко-економічних показників Костопільського
військового лісгоспу

Показники	Одиниці виміру	2002	2003	2004	Абсолютне відхилення, ±		Темп росту, %	
					$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$	$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Обсяг реалізації продукції (робіт, послуг)	тис.грн	1112,2	1300,7	2049	188,5	748,3	116,95	157,53
2.Середньо спискова чисельність працюючих	чол..	121	115	108	-6	-7	95,04	93,91
3. Фонд оплати праці	тис.грн	398,8	524,1	593,7	125,3	69,6	131,42	113,28
4. Середньорічна вартість ОЗ	тис.грн	260,15	325,75	326,3	65,6	0,55	125,22	100,17
5. Середня вартість майна підприємства	тис.грн	828,8	931,6	943,85	102,8	12,25	112,40	101,31
6.Собівартість	тис.грн.	922,6	903,8	1168,5	-18,8	264,7	97,96	129,29
7. Виручка від реалізації продукції	тис.грн	1356,2	1300,7	2049,0	-55,5	748,39	95,91	157,53
8. Чистий прибуток (збиток)	тис.грн	1,5	(81,8)	8,0				
9.Продуктивність праці	тис.грн/чол	9,19	11,31	18,97	2,12	7,66	123,07	167,73
10. Фондовіддача	грн/грн	4,28	3,99	6,28	-0,29	2,29	93,22	57,39
11. Середня заробітна плата	тис.грн/чол	3,30	4,56	5,50	1,26	0,94	138,18	120,61

Якщо розпочати аналіз таблиці загалом, то можна зробити висновок, що найкращою робота була у 2004 році, оскільки всі аналізовані показники найбільші, а найгіршим для підприємства був 2003 рік, адже саме в 2003 році спостерігається кардинальне зменшення фактично усіх аналізованих показників і загалом підприємство отримало збиток в розмірі 81,8 тис.грн..

Детальний аналіз основних техніко-економічних показників слід розпочати з аналізу продуктивності праці, оскільки продуктивність праці – це головний фактор зростання обсягів виробництва, найважливіша характеристика ефективності використання трудових ресурсів підприємства, що показує обсяг виробленої і реалізованої продукції, яка припадає на одного

працівника. Позитивним для підприємства є збільшення продуктивності праці

Провівши аналіз можна чітко охарактеризувати тенденцію до зростання даного показника, оскільки у 2002р. продуктивність праці складала 9,19 тис.грн/чол. В 2003р. вона збільшилась до 11,31 тис.грн/чол. і в 2004р. складала 18,97 тис.грн/чол.

Показники продуктивності праці характеризують якісний стан використання робочої сили підприємства. Продуктивність праці визначається двома способами: кількістю продукції випущеної на одиницю робочого часу та кількістю часу, витраченого на виготовлення одного виробу.

Соціальне значення росту продуктивності праці заключається в тому, що за рахунок підвищення продуктивності праці збільшується середня заробітна плата працівників, що призводить до поліпшення їх добробуту, до розширеного відтворення робочої сили.

Також слід звернути увагу на такий важливий показник як фондвіддача. Фондовіддача характеризується обсягом продукції, що виробляється на одну гривню основних виробничих фондів і визначається як відношення обсягів виконаних робіт (виробленої продукції) до середньої вартості основних виробничих фондів підприємства. Позитивним для діяльності підприємства є збільшення даного показника, що відбувається за рахунок підвищення виробітку кожної одиниці обладнання, що в свою чергу може залежати від питомої ваги активної частини основних засобів у загальній вартості основних засобів, зниження втрат робочого часу, а також від підвищення кваліфікації працюючих.

Як показує аналіз, в нашому випадку спостерігаємо зменшення фондвіддачі на 0,29 грн./грн. у 2003р. порівняно з 2002 р., що у відсотковому значенні склала 6,78%. Проте у 2004 р. порівняно з 2003 р. ситуація значно покращилася, оскільки показник фондвіддачі зріс на 2,29 грн./грн., тобто на 57,39%.

Зменшення фондівдачі у 2003 р. порівняно з 2002 р. було зумовлено, на мою думку, значним збільшенням середньорічної вартості основних засобів на 65,6 тис.грн. (25,22%). Щодо збільшення фондівдачі у 2004 р. порівняно з 2003 р., то це могло бути викликане збільшенням обсягу реалізованої продукції на 748,3 тис.грн., тобто на 57,53%, а також і незначним збільшенням середньорічної вартості основних засобів лише на 0,55 тис.грн., що у відсотковому значенні склало 1,7%.

Поряд з продуктивністю праці слід відмітити такий показник як виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто чистий дохід, який залишається у підприємства після вирахування із загальної виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, платежів та інших вирахувань з доходу. У 2003 р. спостерігається зменшення даного показника на 55,5 тис.грн., тобто на 4,09% порівняно з 2002 р. та збільшення в значному обсязі у 2004 р. порівняно з 2003 р. на 748,3 тис.грн., що у відсотковому значенні складає 57,53%.

Згідно аналізу відслідковується поступове збільшення фонду оплати праці у 2003 р. на відміну від 2002 р. на 125,3 тис.грн. (31,42%) та у 2004 р. порівняно з 2003 р. на 69,6 тис.грн., тобто на 13,28%. Подібна ситуація складається і при аналізі середньої заробітної плати, яка у 2003 р. збільшилась на 1,26 грн./ос. порівняно з 2002 р. (на 38,18%) та у 2004 р. порівняно з 2003 р. на 0,94 грн./ос., тобто на 20,61%. Це було викликане поступовим зменшення середньоспискової чисельності працюючих, а також і ростом продуктивності праці.

Слід відзначити і вартість майна підприємства. Середня вартість майна – це середнє значення балансу підприємства на початок і кінець звітного періоду, тобто середня сума валюти балансу. Аналізуючи середню вартість майна підприємства Костопільського військового лісгоспу, можна зробити висновок, що найбільш високою вона була у 2004 р. порівняно з 2003 р. (відслідковується збільшення даного показника на 12,25 тис.грн.(1,31%)),

проте різке збільшення середньорічної вартості майна підприємства спостерігаємо у 2003 р. порівняно з 2002 р. (на 102,8 тис.грн., тобто 12,4%).

Загальним результатом діяльності підприємства є його прибутковість чи збитковість. У 2002 р. підприємство працювало прибутково, розмір заробітку становив 1,5 тис.грн.. хоч незначний, але позитивний результат, чого не можна сказати про результати 2003 р. оскільки підприємство працювало збитково. Розмір збитку досягнув значного рівня і становив 81,8 тис.грн.. Проте у 2004 р. підприємство отримало прибуток 8 тис.грн..

Загальний аналіз діяльності підприємства Костопільський військовий лісгосп показує, що найкращою робота була у 2004 р., а оскільки всі аналізовані показники досягли найвищих значень, а найгіршим був 2003 р. оскільки спостерігається зменшення техніко-економічних показників, а головною причиною є надзвичайний високій рівень збиткової діяльності підприємства.

2. Аналіз виробничої програми

Виробнича програма підприємства – це план виробництва і реалізації продукції, тобто система адресованих завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі і асортименті відповідної якості у встановлені терміни згідно з договорами поставки.

Іншими словами, виробнича програма підприємства – це оптимальний обсяг виробництва продукції, яка повинна бути обґрунтована наявними ресурсами (виробничими фондами, трудовими і фінансовими ресурсами), а також виробничою потужністю підприємства.

Формування виробничої програми здійснюється в процесі бізнес планування, де представлена інформація про оцінку ринків збуту, можливих конкурентів, стратегію маркетингу і характеристику пропонованої продукції.

В основу планування виробничої програми покладена система натуральних і вартісних показників.

Натуральними показниками є обсяг продукції в натуральних одиницях по номенклатурі і асортименту.

Вартісними показниками виробничої програми є

- обсяги товарної продукції;
- обсяги валової продукції;
- обсяги реалізованої продукції;
- обсяги чистої продукції;
- обсяги валового і внутрізаводського обороту;
- обсяг незавершеного виробництва.

В основу аналізу виробничої програми покладено:

- аналіз асортименту продукції(товарів, робіт, послуг);
- аналіз ритмічності роботи підприємства;
- аналіз впливу факторів на зміну обсягів виробництва продукції;
- прогнозний аналіз обсягів виробництва продукції.

2.1. Аналіз асортименту продукції (товарів, робіт, послуг)

Одним з важливих напрямів аналізу обсягів надання послуг є вивчення його в асортиментно – структурному розрізі. Під асортиментом розуміють перелік найменувань продукції за значенням обсягу її виробництво за кожним видом. Основна мета асортиментної політики полягає у тому, щоб спрямувати підприємство на випуск продукції, яка за своєю структурою, споживчими властивістю та якістю найбільше відповідає потребам покупців.

Номенклатура – перелік найменувань виробів і їх кодів, встановлених для відповідних видів продукції у загальному класифікаторі промислової продукції. Структура – співвідношення окремих виробів у загальному обсязі виробництва, виражене, як правило у відсотках.

Формування асортиментної програми здійснюється з урахуванням необхідних ресурсів, рівня техніки та технології виробництва, можливостей створення нового виробництва в оптимальні терміни, наявності патентів; очікуваної рентабельності виробництва та термінів окупності інвестицій; наявності управлінських кадрів та кваліфікаційного персоналу на всіх ланках виробничого циклу; наявності стійких зв'язків із постачальниками; ступеня ризику, пов'язаного із сезонністю попиту.

При проведенні аналізу необхідно звернути увагу на розширення та оновлення асортименту. Особливу увагу приділяють вивченню виконання плану випуску нових видів продукції, які вперше випускаються підприємством. Такі види продукції часто вимагають великих затрат, відповідних додаткових умов.

Порушення планового асортименту є іноді результатом випуску в першу чергу виробів, які потребують менших трудових затрат. У деяких випадках на виконання плану за асортиментом пояснюються прагнення зменшити зусилля виконання та перевиконання плану собівартості за

рахунок виробів, витрати на виробництво яких мінімальні. Порушення планової структури асортименту пояснюється також прагненням підвищити рентабельність виробництва за рахунок випуску більш рентабельних видів продукції.

Аналіз асортименту продукції дає можливість вирішити проблему вибору номенклатури продукції, яку випускають. Основним завданням асортиментної програми є визначення структури виробництва у виробничому відділенні (на дільниці), а саме:

- визначення співвідношення між новою продукцією, що потребує удосконалення та модифікації, традиційною продукцією, що не потребує удосконалення, і застарілою продукцією;

- визначення номенклатури продукції, яку випускають;

- оцінювання числа моделей та модифікації однієї і тієї ж продукції, яку випускають;

- визначення структури життєвого циклу за всією номенклатурою продукції, яку випускають, та перспектив оновлення асортименту.

Джерелом для аналізу асортименту продукції є „Звіт про доходи від ведення лісового господарювання.

Інформація для аналізу зведена у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Аналіз асортименту видів послуг(продукції підприємства)

Показники	Одиниці виміру	2002	2003	2004	Абсолютне відхилення, ±		Темп росту, %	
					$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$	$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Телеграфний	Тис. грн.							
Телефонний міський	Тис. грн.							
Телефонний сільський	Тис. грн.							
Телефонний міжміський	Тис. грн.							
Проводове мовлення	Тис. грн.							
Всього	Тис. грн.							

За даними таблиці видно,що Костопільський ЦЕЗ№3 надає п'ять видів зв'язку:

- телеграфний зв'язок;
- телефонний міський зв'язок;
- телефонний сільський зв'язок;
- телефонний міжміський зв'язок;
- проводове мовлення.

Якщо порівнювати дані за три роки, то в 2002 році підприємство отримало найбільше доходів від телефонного міжміського зв'язку у сумі 1505,6 тис.грн. У 2003 році порівняно з 2002роком цей дохід зріс на 226,6тис.грн.,тобто на 15,05%. Дане зрушення можна оцінити досить позитивно. Це означає,що підприємство у цьому році збільшило обсяги наданих послуг і отримало від цього відповідний дохід. Чого не можна сказати про 2004рік. У цьому році дохід від телефонного міжміського зв'язку скоротився на 1,6% і становив 1706тис.грн.

Взагалі аналізуючи 2004рік, можна сказати,що ЦЕЗ№3 скоротив обсяг наданих послуг, внаслідок чого й знизився дохід підприємства. Дохід від

телеграфного зв'язку знизився на 1,5 тис.грн. Але, якщо порівнювати 2003 і 2002 рік, за якого дохід знизився на 6,2 тис.грн., то можна сказати, що в 2004 році вдалося скоротити темпи зниження надання такого виду зв'язку, як телеграфного. У 2004 році зменшився дохід й від телефонного міського зв'язку на 72,4 тис.грн., що досить суттєво вплинуло на прибуток підприємства, в порівнянні як у 2003 році він зріс від цього виду зв'язку на 95,3 тис.грн.

Аналогічну динаміку до зростання у 2003 році, а потім до зниження у 2004 році ми можемо спостерігати аналізуючи телефонний сільський зв'язок. У 2003 році дохід збільшився на 38,8 тис.грн., а у 2004 році знизився на 5,7 тис.грн.

Іншу ситуацію можна спостерігати аналізуючи проводове мовлення. У 2003 році дохід від надання цих послуг був найменшим і становив 61,3 тис.грн. А у 2002 році він був найбільший і становив 65,7 тис.грн. У 2004 році в порівнянні з 2003 роком він зріс, але не суттєво на 0,16%, тобто на 0,1 тис.грн.

Чим можна пояснити зменшення надання послуг телеграфного, міського, сільського, міжміського телефонного зв'язку? На мою думку до цього призвело підвищення НТП, тобто поява мобільних телефонів, а особливо широке розповсюдження за 2004 рік у нашій країні.

2.2. Аналіз ритмічності роботи підприємства

Важливе значення при вивченні діяльності підприємства має аналіз ритмічності виробництва продукції. Ритмічність випуску продукції – це виробництво продукції відповідно до встановленого графіку (прийнятого завдання) за певний період часу. Ритмічність не завжди означає рівномірність, бо прогнозні значення не можна розподілити порівну, наприклад за місяцями року, через нерівне число робочих днів, а також через сезонність виробництва і прогнозоване наростання обсягу виробництва.

Отже, ритмічність виробництва – це насамперед чітка, стійка і збалансована діяльність підприємства, яка дає змогу рівномірно випускати продукцію і виконувати свої зобов'язання перед споживачами. Ритмічна робота це випуск продукції однаковими частками за будь-які однакові проміжки часу.

Існує два поняття ритмічності:

- Ритмічність випуску продукції (товарної);
- Ритмічність виробництва (як завершеного, так і незавершеного).

На основі даних проводять розрахунок коефіцієнта ритмічності способом найменшого числа.

Аналіз ритмічності проводять шляхом зіставлення фактичних і прогнозних даних про випуск (питому вагу випуску) за декадами, місяцями та кварталами в цілому по підприємству і за окремими структурними підрозділами.

Потім слід перейти до вивчення основних факторів, які зумовлювали можливі порушення ритмічності

Неритмічність роботи притаманна багатьом підприємствам. Тому треба ретельно вивчати не лише причини цієї виробничої „хвороби”, а й її наслідки, а саме:

- збільшення кількості браку і відходів сировини й матеріалів;
- погіршення якості продукції;
- подорожчання собівартості продукції;
- порушення у ритмі відвантаження, а отже, затримка реалізації продукції;
- посилення плинності кадрів;
- виникнення інших небажаних проблем.

Ритмічність тісно пов'язана з комплексністю виробництва. Це поняття може бути визначено як пропорційність, збалансованість виробництва окремих комплектуючих, напівфабрикатів. Засобом, що забезпечує необхідний обсяг збірних робіт при деяких неузгоджених поточного

виробництва деталей, є незавершене виробництво. Тому при аналізі комплексності виробництва звертають увагу і на комплексність залишків компонентів у незавершеному виробництві.

Щодо діяльності Костопільського ЦЕЗ №3, то для цього підприємства не є характерним ні отримання договорів по виробництву продукції, ні відповідне їх дотримання. А тому аналіз ритмічності роботи підприємства чи дотримання умов договорів провести не можливо.

2.3. Аналіз впливу факторів на зміну обсягів виробництва продукції

Правильно обрана стратегія виробництва та належні обсяги випуску продукції забезпечують бажаний обсяг реалізації та фінансові результати – прибутки, відповідні масштабам цієї діяльності.

Основними показниками обсягу виробництва є товарна, валова і реалізована продукція.

Валова продукція – це вартість всієї виготовленої продукції, виконаних робіт та наданих послуг, включаючи незавершене виробництво, іншими словами це вся продукція у вартісному виразі незалежно від ступеня її готовності.

Товарна продукція характеризує обсяг виробництва повністю завершених і належних до продажу продукції, робіт, послуг. Відрізняється від валової тим, що до неї не включають залишки незавершеного виробництва та внутрішньогосподарський оборот

Реалізована продукція – це продукція, яка відвантажена споживачеві і за яку надійшли кошти на рахунок підприємства або мають надійти у зазначений термін.

Отже, джерелом для аналізу впливу факторів на зміну обсягів виробництва є „Звіт про доходи від реалізації”.

Таблиця 2.2

Аналіз реалізації продукції(надання послуг) Костопільського ЦЕЗ

№4

Показники	2002	2003	2004	Абсолютне відхилення,+ -		Темп росту, %	
				2003/2002	2004/2003	2003/2002	2004/2003
1.Обсяг товарної продукції	2822,1	3174	3066,5	351,9	-107,5	112,47	96,6
Обсяг реалізованої продукції	317	355,4	319,2	38,4	-36,2	112,11	89,8
Відношення обсягу товарів реалізованої продукції	1788,6	1639,6	1515,6	-149	-124	91,67	92,44

Як показує наведена інформація, загалом Костопільський ЦЕЗ №4 на даний момент дещо знизив темпи на дання послуг, що можна аналізувати досить негативно. Але зважаючи на те, що від підприємства відділився структурний підрозділ (УТЕЛ), то це взагалі зрозуміло.

Якщо деталізувати інформацію, то у 2002 році обсяг доходу від наданих послуг склав 2822,1 тис. грн. У 2003 році спостерігається тенденція до зростання, тобто підприємство нарощує темпи надання послуг і вони складають 3174 тис. грн. У 2004 році ситуація була протилежна, тобто реалізовано було послуг лише на 3066,5 тис. грн., тобто знизився на 107,5 тис. грн. На це в свою чергу впливає зниження обсягів надання зв'язку населенню та міжнародного зв'язку. Загалом це оцінюється негативно, оскільки підприємство скорочує темпи надання послуг по усім видам послуг. Проте тут можливий такий варіант як дефіцит наданих послуг, адже за наведеними даними важко сказати чи реалізований обсяг наданих послуг повністю задовольнив попит споживачів, чи підприємство, за наявності більшого обсягу, могло реалізувати більше.

З даних таблиці видно, що підприємство найбільше надавало послуг у 2003 році, але якщо налізувати окремо по видам послуг, то скоротився обсяг надання послуг населенню на 149 тис. грн., в порівнянні з 2002 роком. Надання послуг міжнародного зв'язку збільшилось на 38,4 тис. грн., а у 2004 році зменшилось на 36,2 тис. грн.

Якщо оцінити ситуацію яка склалася на підприємстві (відокремлення структурного підрозділу), то можливо підприємство й не втратило ті темпи надання послуг, які мали у 2003 році.

2.4. Прогнозний аналіз обсягів виробництва продукції

Заключним етапом у аналізі виробничої програми доцільно провести прогноз надання та реалізації послуг зв'язку, тобто встановити можливі суми обсягів надання та реалізації послуг зв'язку підприємства у 2005 році, виходячи з величини, середніх темпів росту і середніх сум відповідних показників наданих послуг у 2002 – 2004 роках.

Отже, прогнозний аналіз надання послуг зв'язку наведений у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Прогнозний аналіз надання послуг, тис.грн.

Показники	2002	2003	2004	Середні суми	Середні темпи росту	Прогноз
1	2	3	4	5	6	7
Телеграфний	17,6	11,4	9,9	12,97	75,81	17,11
Телефонний міський	941,3	1036,6	964,2	980,7	101,57	965,54
Телефонний сільський	291,9	330,7	325	315,87	105,79	298,58
Телефонний міжміський	1505,6	1732,2	1706	1647,93	106,77	1543,44
Проводове мовлення	65,7	63,1	61,4	63,4	96,73	65,54

Відповідно до отриманих даних таблиці, можна зробити висновок, що обсяги надання одних видів послуг у 2005 році порівняно з 2004 роком зменшаться, а інших зростуть.

Зокрема збільшиться надання послуг телеграфного зв'язку фактично на 7,21 тис.грн., телефонного міського – на 1,34 тис.грн., проводового мовлення – на 4,14 тис.грн, і зменшиться надання послуг телефонного міжміського на 162,56 тис. грн., телефонного сільського зв'язку на 26,42 тис. грн.

Таке зменшення обсягів виробництва можна розцінювати по різному, оскільки підприємство може почати надавати якийсь новий вид послуг і відповідно зменшити надання інших. А з іншого боку це може бути зменшення загальних обсягів, що для виробничого підприємства розцінюється досить негативно.

3 Аналіз фінансових результатів підприємства

Фінансові результати господарської діяльності формуються поступово протягом звітного періоду. У величині фінансових результатів безпосередньо віддзеркалюються усі аспекти діяльності суб'єкта господарювання: технологія і організація виробництва, система внутрішнього і зовнішнього управління, особливості діяльності. І результатом такої діяльності є економічний її підсумок у грошовій формі – прибуток або збиток.

Прибуток – це абсолютний показник ефективності діяльності підприємства, позитивна форма фінансових результатів у вигляді перевищення суми доходів над сумою витрат, які були понесені для отримання цих доходів.

Збиток – це негативна форма фінансових результатів, це певні витрати, шкоди, упущені вигоди підприємства у вигляді перевищення суми витрат, здійснених для отримання доходів, над сумою цих доходів.

Для визначення фінансових результатів у бухгалтерському обліку передбачається послідовне зіставлення доходів і витрат, здійснених для отримання цих доходів від усіх видів діяльності.

У розрізі видів діяльності досліджуються показники фінансових результатів:

- фінансовий результат від основної діяльності;
- фінансовий результат від іншої операційної діяльності;
- фінансовий результат від іншої звичайної діяльності;
- фінансовий результат від звичайної діяльності;
- фінансовий результат від надзвичайної діяльності.

Аналіз фінансових результатів дозволяє визначити найбільш раціональні шляхи використання ресурсів і сформувати оптимальну структуру засобів підприємства для отримання прибутків і запобіганню

збитків. Крім того цей аналіз може виступати як інструмент прогнозування окремих показників діяльності підприємства.

Аналіз фінансових результатів ставить перед собою наступні завдання:

1. Систематичний контроль за формуванням фінансових результатів;
2. Загальна оцінка динаміки, обсягів, якості та структури фінансових результатів;
3. Виявлення факторів і кількісна оцінка їх впливу на фінансові результати;
4. Встановлення доцільності та ефективності використання прибутку;
5. Визначення резервів зростання прибутку та рентабельності, розробка рекомендації з їх впровадження

Об'єктом аналізу фінансових результатів є:

- обсяг, динаміка, структура та якість фінансових результатів;
- показники рентабельності діяльності підприємства;
- напрями розподілу та використання прибутку;
- резерви збільшення прибутку та рентабельності.

3.1 Аналіз доходів

Дохід – це збільшення активу або зменшення зобов'язань, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Джерелом для аналізу доходів є Звіт про фінансові результати за 2002, 2003 і 2004 роки. Оскільки ТОВ „ДЕВІЕ” відноситься до суб'єктів малого підприємництва, тому складає скорочену форму № 2, де передбачено такі статті доходів:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- інші звичайні доходи;
- надзвичайні доходи;
- і разом чисті доходи.

Відповідно до заповненої звітності, ТОВ „ДЕВІЕ” фактично відображає лише доходи (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), чисті доходи (виручку) і суму разом чистих доходів, яка дорівнює чистим доходам (виручці), оскільки інших операційних, інших звичайних і надзвичайних доходів підприємство не отримує.

Тому аналіз доходів (табл. 3.1), які формують чистий прибуток підприємства буде дещо спрощений за кількістю показників.

Таблиця 3.1

Аналіз формування чистого прибутку, тис. грн.

Показники	2002 р.	2003 р.	2004 р.	Абсолютне відхилення, ±		Темп росту, %	
				<u>2003</u> 2002	<u>2004</u> 2003	<u>2003</u> 2002	<u>2004</u> 2003
Дохід (виручка) від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг)	1356,2	1300,7	2049,0	-55,5	748,3	95,9	157,5
Разом доходи	1159,7	1156	1774	-3,7	618	99,6	153,4
Разом витрати	1158,2	1201,4	1661	43,2	459,6	103,7	138,2
Чистий: прибуток	1,5		113	-43,9	67,6	-	-
збиток		45,4					

Відповідно до наведеної інформації, можна зробити висновок, що найбільшим прибуток був у 2004 році, тоді ж була найбільшою виручка і сума усіх доходів, які повністю покривали понесені витрати.

Не можна відслідкувати динаміку зміни даного показника, оскільки у 2002р. дохід від реалізації склав 1159,7 тис.грн., а у 2003 році: дохід від реалізації зменшилася на 3,7 тис.грн і склала 1156 тис.грн, відповідно

зменшилася сума загального чистого доходу на 43,9 тис. грн, який становив 1,5 тис. грн., а збільшення загальної суми витрат на 43,2 тис. грн, які становили 1201,4 тис. грн не було в потрібному обсязі для того, щоб принаймі підприємство було на рівні беззбитковості. Таким чином перевищення витрат над доходами спричинило фінансовий результат – збиток у сумі 45,4 тис. грн., що для підприємства є досить негативним явищем.

У 2004 році порівняно із 2003 роком усі показники, що формують чистий прибуток зросли. Зокрема дохід (виручка) від реалізації становила 2049,0 тис. грн., а загальний чистий дохід склав 1774 тис. грн., що на 113 тис. грн більше ніж сума здійснених за цей період загальних витрат.

Загалом важко оцінювати фінансові результати підприємства, оскільки не має чіткої тенденції зміни сум чистого прибутку або ж збитку, а тому доцільніше провести аналіз прибутковості (рентабельності) підприємства відносно інших показників.

3.2 Аналіз рентабельності

Кінцеві результати діяльності характеризуються не лише показниками прибутку або збитку. Адже усі суб'єкти господарювання, які зацікавлені у віддачі від використаних ресурсів і вкладеного капіталу, аналізують співвідношення отриманого ефекту з понесеними витратами. Для цього обчислюються відносні показники ефективності як рентабельність (прибутковість або доходність) і окупність.

Рентабельність – це відносний показник прибутку, який відображає відношення отриманого ефекту (доходу, прибутку) з наявними або використаними ресурсами. Рентабельним є такий стан діяльності, коло протягом певного періоду грошові надходження компенсують понесені витрати, створюється і накопичується прибуток. Протилежним станом є збитковість, коли грошові надходження не компенсують понесені витрати.

Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, відображають результати діяльності підприємства і використовуються як інструменти інвестиційної, цінової політики тощо.

Для розрахунку показників рентабельності використовуються показники чистого прибутку, загального прибутку, а також прибутку від реалізації продукції, які співвідносяться із загальною сумою витрат на виробництво та реалізацію, собівартістю виробленої (реалізованої) продукції, собівартістю одиниці продукції тощо.

Перш ніж розпочати аналіз динаміки показників рентабельності, слід провести їх розрахунок за 2002, 2003 і 2004 роки, це зокрема будуть наступні показники:

1. Використовуваний у європейських країнах показник ROA, який показує співвідношення чистого прибутку і середньої величини оборотних активів, тобто питому вагу чистого прибутку у оборотних активах підприємства, який відповідно становить:

- $2002 = 28,5 / 156,35 * 100\% = 18,2 \%$;
- 2003 – підприємство отримало збиток, а не прибуток, тому показник не обраховуємо;
- $2004 = 1,7 / 162,4 * 100 \% = 1,05 \%$.

2. Прибутковість власного капіталу, який визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини власного капіталу і показує питому вагу чистого прибутку у власному капіталі, відповідно становить:

- $2002 = 28,5 / 133,9 * 100\% = 21,28 \%$;
- 2003 – підприємство отримало збиток;
- $2004 = 1,7 / 54,9 * 100 \% = 3,1 \%$.

3. Прибутковість майна показує питому вагу чистого прибутку у середній величині майна підприємства за певний період, обчислюється як відношення чистого прибутку до середньої суми валюти Балансу і відповідно становить:

- $2002 = 28,5 / 232,9 * 100\% = 12,24 \%$;

- 2003 – підприємство отримало збиток;
- $2004 = 1,7 / 215,5 * 100 \% = 0,8 \%$.

4. Рентабельність виробництва обчислюється як відношення чистого прибутку до обсягу виробленої продукції і показує питому вагу чистого прибутку отриманого за певний період часу до обсягу виготовленої продукції за цей же період, відповідно цей показник становить:

- $2002 = 28,5 / 949,8 * 100\% = 3,0 \%$;
- 2003 – підприємство отримало збиток;
- $2004 = 1,7 / 772,8 * 100 \% = 0,22 \%$.

5. Визначимо рівень рентабельності (прибутковості) за допомогою відношення чистого прибутку до суми середніх величин вартості основних засобів і оборотних активів, відповідно це буде становити:

- $2002 = 28,5 / (105,6+156,35) * 100\% = 10,88 \%$;
- 2003 – підприємство отримало збиток;
- $2004 = 1,7 / (94+162,4) * 100 \% = 0,66 \%$.

На основі уже обчислених показників рентабельності можна побачити, що недоцільно застосовувати інші показники де складовою обрахунку буде величина чистого прибутку, оскільки у зв'язку зі збитком у 2003 році не можна буде визначити тенденцію показників чи темпи їх росту. А тому наступні обчислення слід провести за допомогою співвідношень доходів і витрат підприємства, а величину чистого прибутку замінити величиною чистого доходу.

Таким чином параметричні показники витрат будуть наступними:

1. Перш за все обчислимо відношення валових доходів до валових витрат здійснених чи отриманих підприємством за аналізований період часу. Позитивним є збільшення показника або значення, що перевищує 1 або 100 %, тобто коли отримані доходи будуть перевищувати понесені витрати, відповідно значення будуть наступні:

- $2002 = 934,4 / 905,9 * 100\% = 103,15 \%$;
- $2003 = 766,1 / 778,0 * 100 \% = 97,22 \%$;

- $2004 = 793,2 / 791,5 * 100 \% = 100,22 \%$.

2. Обчислимо доходність власного капіталу, тобто питому вагу чистого доходу у середній величині власного капіталу, відповідно значення становитимуть:

- $2002 = 934,4 / 133,9 * 100\% = 697,83 \%$;
- $2003 = 766,0 / 60,95 * 100 \% = 1256,77 \%$;
- $2004 = 793,2 / 54,9 * 100 \% = 1444,81 \%$.

3. За допомогою доходності майна, можна буде проаналізувати питому вагу чистого доходу у середній величині вартості майна, відповідно отримаємо наступні значення:

- $2002 = 934,4 / 232,9 * 100\% = 401,2 \%$;
- $2003 = 766,0 / 215,1 * 100 \% = 356,1 \%$;
- $2004 = 793,2 / 215,5 * 100 \% = 368,1 \%$.

4. Обчислимо доходність виробництва, що дасть змогу відстежити по роках відношення чистого доходу до величини обсягу виробленої продукції, значення становитимуть:

- $2002 = 934,4 / 949,8 * 100\% = 98,38 \%$;
- $2003 = 766,0 / 759,8 * 100 \% = 100,82 \%$;
- $2004 = 793,2 / 772,8 * 100 \% = 102,64 \%$.

5. Рівень доходності обчислимо за допомогою співвідношення величини чистого доходу і суми середніх величин вартості основних засобів і оборотних активів, відповідно отримаємо:

- $2002 = 934,4 / (105,6+156,35) * 100\% = 356,71 \%$;
- $2003 = 766,0 / (85,65+161,05) * 100 \% = 310,5 \%$;
- $2004 = 793,2 / (94,0+162,4) * 100 \% = 309,36 \%$.

Для аналізу динаміки показників рентабельності (доходності), результати обчислень зведемо в таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз динаміки показників рентабельності

Показники рентабельності, %	2002	2003	2004	Абсолютне відхилення, ±		Темп росту, %	
				$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$	$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$
Відношення валових доходів і витрат	103,15	97,22	100,22	-5,93	3,0	94,25	103,09
Доходність власного капіталу	697,83	1256,77	1444,81	558,94	188,04	180,1	114,96
Доходність майна	401,2	356,1	368,1	-45,1	12,0	88,76	103,37
Доходність виробництва	98,38	100,82	102,64	2,44	1,82	102,48	101,81
Рівень доходності	356,71	310,5	309,36	-46,21	-1,14	87,05	99,63

Перш ніж розпочати аналіз показників, слід зазначити, що деякі отримані значення не відображають чіткого реального стану справ на підприємстві, оскільки фактично всі значення більші ніж 100 % і це по суті є позитивним моментом. Хоча те, що цей аналіз не можна здійснити виходячи з розрахунків даних за чистим прибутком уже погано, адже саме прибуток відображає фактичні доходи за мінусом витрат, а в даному випадку всі показники обчислювалися лише за чистими доходами не зменшеними на суми понесених витрат, а отже не можна точно сказати чи були суми витрат меншими за суми таких доходів.

Зокрема важко судити про показники доходності власного капіталу чи майна підприємства, оскільки доходність власного капіталу найменша у 2002 році, а як відомо отриманий прибуток за цей період найбільший, також у 2003 році він зростає фактично у 2 рази, хоча за цей період підприємство результатом своєї діяльності визнало збиток.

Чи покривали отримані доходи понесені витрати показує співвідношення сумарних доходів і витрат. І як бачимо у 2002 році доходи перевищували витрати на 3,15 %, хоча це значення відповідно невелике, проте таке співвідношення було найкращим за весь аналізований період, оскільки у 2002 році уже витрати перевищували доходи на 2,78 %. Про фінансові результати у 2004 році можна судити двозначно, адже

співвідношення доходів і витрат фактично рівні і це погано з погляду величини отриманого прибутку, але водночас добре з погляду відсутності збитку порівняно з 2003 роком. Невтішним результатом для підприємства також є те, що рівень доходності ТОВ „ДЕВІЕ” постійно зменшується, і в 2003 році порівняно з 2002 роком цей показник знизився на 41,21 % пункти, у 2004 році порівняно з 2003 він знову знизився, але уже на 1,14 % пункти. Відповідно темпи росту показника від’ємні, тобто менші ніж 100 %. Позитивним є постійне збільшення доходності виробництва, зокрема у 2002 році доходність виробництва була 98,38 %, у 2003 – 100,82 %, а у 2004 – 102,64 %.

2.5. Прогнозний аналіз рентабельності

Завершити аналіз показників рентабельності доцільно їх прогнозом, тобто встановити можливі суми усіх аналізованих у попередньому підрозділі показників доходності підприємства у 2005 році, виходячи з величини, середніх темпів росту і середніх сум цих показників у 2002 – 2004 роках.

Для здійснення прогнозного аналізу використовуються попередні дані. Інформація наведена у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозний аналіз показників рентабельності

Показники рентабельності, %	2002.	2003	2004.	Середня сума	Середні темпи росту	Прогноз
Відношення валових доходів і витрат	103,15	97,22	100,22	100,2	98,67	98,87
Доходність власного капіталу	697,83	1256,77	1444,81	1133,17	147,53	1671,77
Доходність майна	401,2	356,1	368,1	375,13	96,07	360,39
Доходність виробництва	98,38	100,82	102,64	100,61	102,15	102,77
Рівень доходності	356,71	310,5	309,36	325,52	93,34	303,84

Відповідно до отриманих прогнозних значень так як і відносно самих показників важко робити висновки про діяльність підприємства, оскільки усі показники розраховувались за значенням чистого доходу, а не прибутку.

Проте, враховуючи прогнозне зменшення відношення валових доходів і валових витрат і те, що отримане значення менше 100 %, можна говорити, що у 2005 році підприємство може працювати збитково і отримані доходи не покриють понесені витрати.

Негативним є також прогнозне зменшення рівня доходності і доходності майна, що фактично також може бути реальним фактом для підтвердження попереднього висновку про збитковість підприємства у 2005 році.

Позитивним можна вважати зростання показника доходності власного капіталу, проте таке зростання може бути викликане не так зростанням чистого доходу як зменшенням власного капіталу, що в цьому випадку оцінюється негативно.

Те ж саме можна сказати про доходність виробництва, тобто якщо врахувати прогнозний аналіз зменшення виробництва продукції з попереднього розділу, то таке збільшення показника не є нормальним з погляду зменшення знаменника в розрахунку, що в результаті за інших рівних умов і збільшує доходність виробництва.

Отже, аналіз показників рентабельності та визначення їх можливого прогнозного значення дає досить невтішні результати для ТОВ „ДЕВІЕ”, оскільки як і в результаті прогнозного аналізу виробництва продукції це може означати появу реального ризику ліквідації.

3. Аналіз витрат підприємства

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками)

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 16 „Витрати”.

У бухгалтерському обліку витрати відображаються при дотриманні певних умов. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони були здійснені. Це відповідає принципу відповідності витрат доходам. Якщо витрати неможливо прямо пов'язати з доходами певного періоду, то вони відображаються в складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Аналіз витрат дозволяє не лише оптимізувати функціонування підприємства в умовах ринкової економіки, а й актуалізує проблему раціонального витрачання ресурсів, докорінно поліпшує управління витратами для забезпечення конкурентоспроможності продукції, а відтак при зменшенню обсягу витрат збільшуються доходи.

3.1. Аналіз собівартості за статтями калькуляції

Собівартість одиниці продукції відображається в калькуляції.

Калькуляція – це обчислення собівартості одиниці продукції, виконаних робіт та послуг, а також заготівельної собівартості матеріальних цінностей та засобів виробництва за елементами витрат. Калькуляцію складають на продукцію основного і допоміжного виробництва щомісячно, за квартал, за рік, за цільовим призначенням.

Калькуляція здійснюється за галузевими методичними рекомендаціями з планування, обліку, калькулювання собівартості продукції, які затверджуються міністерством економіки. Перелік статей калькуляції залежить від профілю виробництва чи підприємства, його спеціалізації, характеру виробленої продукції, різноманітності технологічних процесів, ступеня економічної однорідності витрат і визначається галузевими інструкціями.

В господарській практиці застосовують різні методи калькулювання, але передусім розрізняють калькулювання за повними і неповними витратами.

Калькулювання за повними витратами передбачає, що всі витрати пов'язані з виробництвом і продажем продукції включаються в калькуляцію.

Практика калькуляції за неповними витратами передбачає, що в калькуляцію включаються не всі витрати на виробництво і збут продукції. Частина непрямих витрат (адміністративних і витрат на збут) не включається в собівартість продукції, а в процесі визначення прибутку відраховуються безпосередньо із виручки.

Класичним методом калькулювання за неповними витратами є метод „direct-cost”, коли на собівартість окремих виробів відносяться лише прямі витрати, а непрямі витрати відносяться на витрати періоду.

Витрати за статтями калькуляції – це витрати за окремими видами виробів. Метою калькулювання продукції є одержання інформації щодо собівартості одиниці продукції для ціноутворення, контролю витрат, обліку матеріальних цінностей та складання Звіту про фінансові результати.

Групування витрат за статтями калькуляції використовується для розподілу витрат за видами, що дозволяє контролювати витрати з точки зору їх призначення.

Таблиця 4.1

Типова номенклатура статей калькуляції за повними витратами

Статті калькуляції	Методика обчислення статей калькуляції
1. Сировина і матеріали	Містить витрати на сировину, основні і допоміжні матеріали, покупні вироби та напівфабрикатів, які можна обчислити безпосередньо на одиницю продукції виходячи з норм їх витрат і цін з урахуванням ТЗВ (вони додаються) та відходів за ціною їх можливого продажу (вони віднімаються).
2. Енергія технологічна	Включає витрати на енергію (паливо, електроенергію, газ), яка безпосередньо використовується у технологічному процесі. Обчислюється за нормами витрат і тарифами на електроенергію
3. Основна заробітна плата виробничих робітників	Включає оплату праці робітників безпосередньо зайнятих виготовленням основної продукції. Обчислюється згідно з нормами витрат часу на виконання технологічних операцій і тарифними ставками або відрядними розцінками на операції, деталі вузли.
4. Додаткова заробітна плата виробничих робітників	Оплата відпусток часу виконання державних обов'язків, доплати за виконання додаткових функцій. Обчислюється у відсотках від основної заробітної плати виробничих робітників
5. Відрахування на соціальні потреби виробничих робітників	Обчислюється у відсотках від суми основної і додаткової заробітної плати
6. Витрати на утримання і експлуатацію машин і обладнання	Комплексні, тому що охоплюють витрати живої і уречевленої праці, а саме амортизацію машин і устаткування, витрати на паливо і електроенергію цих засобів праці, витрати на технологічний інструмент, витрати на поточний і капітальний ремонт, оплата праці з відрахуванням на соціальні потреби робітників, які обслуговують машини. На ці витрати складається кошторис для кожного цеху на рік або квартал. На одиницю того чи іншого виду продукції ці витрати розподіляються пропорційно основній заробітній платі виробничих робітників.
7. Загальновиробничі або адміністративні витрати	Це витрати на управління, виробниче і господарське обслуговування в межах виробничого підрозділу. Сюди включаються витрати на заробітну плату з відрахуванням на соціальні потреби працівників управління цеху, спеціалістів, обслуговуючого персоналу; амортизація будівель і споруд загальновиробничого призначення, тощо.
8. Загальногосподарські витрати	Такі ж самі як і загальновиробничі, тільки на рівні підприємства як єдиної системи. Додатково в ці витрати включаються витрати на відрядження, витрати на підготовку кадрів, страхування майна, банківське обслуговування, платежі за забруднення навколишнього середовища та обов'язкові інші платежі.
9. Витрати на підготовку і освоєння виробництва	Містить витрати на освоєння нових виробничих об'єктів (пускові), витрати на підготовку та освоєння нової продукції, підготовчі роботи у видобувній промисловості.
10. Позавиробничі витрати	Охоплює витрати на вивчення ринку, рекламу продукції та її реалізацію. Ті витрати, які є непрямими, розподіляються між виробами пропорційно виробничій собівартості.

Згідно П(С)БО 16 до складу прямих витрат включаються перші 6 статей калькуляції за повними витратами, інші 4 статті – це непрямі витрати.

Також розрізняють такі види калькуляцій:

1. Планові – складають на основі прогресивних норм витрачання засобів виробництва та робочого часу і використовують як вихідні дані при встановленні цін;

2. Кошторисні – стосуються нових видів продукції, робіт та послуг для розрахунку відпускних цін;

3. Нормативні – складають на основі існуючих норм використання засобів виробництва і робочого часу;

4. Звітні – за даними бухгалтерського обліку відображають фактичні витрати, необхідні для контролю за виконанням планових завдань із собівартості продукції та для виявлення резервів подальшого зменшення витрат;

Калькуляції складають на кожному підприємстві за встановленим переліком статей витрат. Розрізняють також цехову (перші 7 статей), виробничу (охоплює 9 статей), повну (всі 10 статей), технологічну (перші 6 статей включно) і галузеву калькуляції собівартості.

Аналіз собівартості виробленої продукції за калькуляційними статтями витрат є важливим аспектом оцінки результатів роботи підприємства, спрямованої на мінімізацію витрат на виробництво і реалізацію продукції.

Оскільки ТОВ „ДЕВІЕ” відноситься до суб’єктів малого підприємництва, тому калькуляції як такої не складає. Собівартість продукції відображається не за статтями калькуляції, а за економічними елементами витрат виробництва, а тому аналіз структури і динаміки собівартості продукції за статтями калькуляції провести неможливо.

3.2. Аналіз економічних елементів витрат

Елемент витрат – це сукупність економічно-однорідних витрат. Щодо групування видів витрат за економічними елементами, то витрати операційної діяльності групуються за наступними економічними елементами:

1. Матеріальні витрати

2. Витрати на оплату праці
3. Відрахування на соціальні заходи
4. Амортизація
5. Інші операційні витрати

Групування витрат за елементами дозволяє отримати інформацію про величину витрат в залежності від їх економічного змісту.

Таблично інформація має наступний вигляд:

Таблиця 4.2

Групування витрат за елементами

Елемент витрат	Групи витрат за елементами
Матеріальні витрати	Витрати сировини і матеріалів; Витрати купованих напівфабрикатів та комплектуючих; Витрати палива та електроенергії; Витрати тари і тарних матеріалів; Витрати будівельних матеріалів; Витрати запасних частин; Витрати матеріалів сільськогосподарського виробництва; Витрати товарів; Інші матеріальні витрати.
Витрати на оплату праці	Виплата за окладами і тарифами; Премії та заохочення; Компенсаційні виплати; Оплата відпусток; Оплата іншого невідпрацьованого часу; Інші витрати на оплату праці.
Відрахування на соціальні заходи	Відрахування на пенсійне забезпечення; Відрахування на соціальне забезпечення; Страховання на випадок безробіття; Відрахування на індивідуальне страхування.
Амортизація	Амортизація основних засобів; Амортизація інших необоротних матеріальних активів; Амортизація нематеріальних активів.
Інші операційні витрати	Вартість робіт, послуг сторонніх підприємств (зв'язок, розрахунково-касове обслуговування), сума податків, зборів, обов'язкових платежів (крім податків на прибуток), втрати від курсових різниць, знецінення запасів, псування цінностей, списання та уцінка активів, сума фінансових санкцій, а також інші операційні витрати, що не увійшли до складу попередніх елементів витрат.

Отже, джерелом для аналізу інших операційних витрат на ТОВ "ДЕВІЕ" є „Звіт про основні показники діяльності підприємства” Форма № 1- підприємництво (коротка) з 2002 по 2003 рік. Інформація наведена у таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

Аналіз структури і динаміки економічних елементів операційних витрат

Показник	2002	2003	2004	Абсолютне відхилення, ±		Темп росту, %	
				$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$	$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$
1	2	3	4	5	6	7	8
1 Матеріальні витрати	464,8	500,5	525,8	35,7	25,3	107,68	105,05
1.1 у % до всього	53,72	65,67	67,82	11,95	2,15	-	-
2. Витрати на оплату праці	164,6	162,2	153,4	-2,4	-8,8	98,91	94,57
2.1 у % до всього	19,02	21,28	19,79	2,26	-1,49	-	-
3. Відрахування на соціальні заходи	59,4	58,4	55,7	-1,0	-2,7	98,32	95,38
3.1 у % до всього	6,87	7,66	7,18	0,79	-0,48	-	-
4. Амортизація	11,9	10,8	9,2	-1,1	-1,6	90,76	85,2
4.1 у % до всього	1,38	1,42	1,19	0,04	-0,23	-	-
5. Інші операційні витрати	164,5	30,3	31,2	-134,2	0,9	18,42	102,97
5.1 у % до всього	19,01	3,97	4,02	-15,04	0,05	-	-
Всього витрати на виробництво продукції	865,2	762,2	775,3	-103,0	13,1	88,1	101,72

Розпочати аналіз структури і динаміки операційних витрат слід з питомої ваги окремих елементів витрат. Отже, найбільшу питому вагу виробничих витрат займають матеріальні витрати, далі, у сторону зменшення питомих ваг, йдуть витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація і інші операційні витрати.

Відносно аналізу матеріальних витрат, то спостерігається стійка тенденція до їх зростання, оскільки у 2002 році вони становили 464,8 тис.грн., у 2003 порівняно з 2002 зросли на 35,7 тис.грн (7,68 %) і склали 500,5 тис.грн., а у 2004 порівняно з 2003 роком також зросли на 25,3 тис.грн (5,05 %) і становили 525,8 тис.грн. Оскільки матеріальні витрати є прямим відображенням витрат на виробництво продукції, тому доцільно буде

провести їх детальний аналіз відразу після характеристики інших елементів виробничих операційних витрат

Аналіз витрат на оплату праці відображає стійку тенденцію до зниження загального фонду оплати праці, оскільки у 2002 році він становив 164,4 тис.грн., у 2003 році порівняно з 2002 роком зменшився на 2,4 тис.грн. (1,09 %) і становив 162,2 тис.грн., а у 2004 році він зменшився на 8,8 тис.грн.(5,43 %) і склав 153,4 тис.грн. Якщо врахувати постійне зростання суми законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати, то зниження витрат на оплату праці може бути викликане як зменшенням середньо-спискової чисельності працівників, так і зменшення фонду додаткової заробітної плати, до якої входять суми винагород, премій, компенсаційних виплат тощо.

Відрахування на соціальні прямо пропорційно залежать від витрат на оплату праці, оскільки нараховуються у певних % від Фонду оплати праці, тому очевидно, що із зменшенням витрат на оплату праці, зменшились аналізовані витрати на соціальні заходи. Зокрема загалом у 2003 році порівняно з 2002 роком вони зменшились на 1 тис.грн.(1,68 %), і склали 58,4 тис.грн., а у 2004 році вони зменшились на 2,7 тис.грн (5,62 %) і становили 55,7 тис.грн

Щодо амортизаційних відрахувань, то як показують дані таблиці, на ТОВ „ДЕВІЕ” спостерігається стійка тенденція до зниження витрат на амортизацію, зокрема у 2002 році амортизаційні відрахування склали 11,9 тис.грн., у 2003 році порівняно з 2002 вони зменшились на 1,1 тис.грн (9,24 %) та склали 10,8 тис.грн., а у 2004 році їх сума була найменшою – 9,2 тис.грн. і порівняно з 2003 роком знизилась на 1,6 тис.грн (14,8 %).

Зниження витрат на амортизацію можна пояснити тим, що по більшій частині об'єктів згідно наказу про облікову політику ТОВ „ДЕВІЕ”, застосовує кумулятивний метод нарахування амортизації і метод зменшення залишкової вартості. Відповідно до цих методів, амортизаційні відрахування щорічно зменшуються до кінця строку корисного використання, а отже це і є

основним чинником зменшення витрат на амортизацію за аналізований період.

Щодо аналізу інших операційних витрат, то найбільшими вони були у 2002 році і становили 164,5 тис.грн., на що могли вплинути великі обсяги витрат на оплату послуг виконаних сторонніми організаціями, витрати на відрядження чи орендна плата. У 2003 році порівняно з 2002 роком інші операційні витрати суттєво знизилась на 134,2 тис.грн (81,58 %) і становили 30,3 тис.грн., знизилася і їх питома вага, оскільки у 2002 році їх питома вага у загальному обсязі витрат виробництва була 19,01 %, а у 2003 – 3,97 %. У 2004 році порівняно з 2003, вони фактично не змінилися як у питомій вазі до витрат виробництва, так і щодо суми і становили 31,2 тис.грн.

Отже, згідно зазначення важливості проведення аналізу окремо матеріальних витрат, то джерелом для аналізу також є „Звіт про основні показники діяльності підприємства” Форма № 1-підприємство (коротка) за 2002, 2003 і 2004 роки. Інформація представлена в таблиці 4.4.

Таблиця 4.4

Аналіз структури і динаміки матеріальних витрат

Показник	2002	2003	2004	Абсолютне відхилення, ±		Темп росту, %	
				$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$	$\frac{2003}{2002}$	$\frac{2004}{2003}$
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Витрати на енергію	20,3	22,0	21,6	1,7	-0,4	108,37	98,18
1.1 у % до всього	4,37	4,4	4,11	0,03	-0,29	-	-
2. Витрати на паливо	17,9	21,7	30,3	3,8	8,6	121,23	139,63
2.1 у % до всього	3,85	4,33	5,76	0,48	1,43	-	-
3. Інші матеріальні витрати (сировина, матеріали, запасні частини і т.д.)	426,6	456,8	473,9	30,2	17,1	107,8	103,74
3.1 у % до всього	91,78	91,27	90,13	-0,51	-1,14	-	-
Всього матеріальні витрати	464,8	500,5	525,8	35,7	25,3	107,68	105,05

Отже, як показують дані таблиці, найбільшу питому вагу матеріальних займають витрати сировини, матеріалів, запасних частин, а також інші подібні витрати, зокрема у 2002 році їх питома вага складала 91,78 %, у 2003 році – 91,27 %, а у 2004 вона зменшилась на 1,14 % і склала 90,13 %, а витрати на паливо та на енергію загалом займають приблизно однакову питому вагу у загальному обсязі матеріальних витрат і в сукупному значенні складають приблизно 9 % від загальних витрат.

Якщо говорити про цифрові дані аналізованих витрат сировини і матеріалів, то у 2002 році вони становили 426,6 тис.грн., у 2003 і 2004 роках вони зросли і склали відповідно 456,8 і 473,9 тис.грн.

Витрати на паливо у 2002 році становили 17,9 тис.грн., у 2003 році вони збільшились і склали 21,7 тис.грн., у 2004 році їх обсяг був найбільшим за весь аналізований період і склав 30,3 тис.грн., фактично це можна пояснити постійними збільшенням цін на паливно-мастильні матеріали і особливо паливною кризою у 2004 році.

Витрати на енергію як у питомій вазі, так і у сумі залишалися фактично на одному рівні. У 2003 році порівняно з 2002 вони зросли на 8,37 % і склали 22 тис.грн., а у 2004 році на 1,82 % зменшились і становили 21,6 тис.грн.

Загалом можна сказати, що спостерігається стійка тенденція до зростання матеріальних витрат, оскільки у 2003 році порівняно з 2002 вони зросли на 35,7 тис.грн., а у 2004 на 25,3 тис.грн. У нашому випадку зростання матеріальних витрат було викликане зростанням витрат на паливо та витрат на сировину і основні матеріали, необхідних для здійснення виробничого процесу, оскільки і в абсолютному і у відносному значенні дані витрати постійно зростали. Таке зростання могло бути викликане як збільшенням обсягів виробництва, так і зміною ситуації на ринку, тобто подорожчанням матеріалів, сировини, запасних частин, палива тощо.

3.3. Шляхи зниження витрат

Оскільки ТОВ „ДЕВІЕ” займається виробничою діяльністю, а точніше виробництвом ліків і ветеринарних препаратів, то перш за все при застосуванні політики зниження витрат, підприємство повинне орієнтуватись на пошук шляхів зниження собівартості виробленої ним продукції.

Зниження собівартості продукції планують в абсолютній сумі при розробці плану організаційно-технічного розвитку. При цьому використовують два основні методи:

1. Метод аналітичного нормування витрат ресурсів;
2. Метод по факторного планування собівартості продукції (робіт, послуг).

Метод аналітичного нормування витрат ресурсів дозволяє розрахувати норми витрат матеріально-технічних, трудових та фінансових ресурсів на виконання одиниці робіт (виробництво одиниці продукції) залежно від їх технічної характеристики та умов виробництва.

Метод по факторного планування собівартості робіт передбачає розрахунок зміни рівня витрат на роботи та послуги в плановому періоді порівняно з базисним, під дією різних техніко-економічних факторів, а саме:

1. Підвищення рівня механізації робіт та поліпшення використання машин і устаткування;
2. Удосконалення організації виробництва і праці;
3. Зниження витрат на ремонтні матеріали;
4. Скорочення тривалості виробництва продукції (робіт, послуг);
5. Зростання обсягу виробництва.

Перша група факторів об'єднує фактори екстенсивного і інтенсивного використання машин і механізмів. Зниження вартості робіт при підвищенні рівня механізації визначається як різниця між середньою собівартістю виконаних робіт (виробленої продукції) в базисному і плановому періодах. Економію від поліпшення використання машин і механізмів розраховують на

основі даних про зниження собівартості виконаних робіт (виробленої продукції) за рахунок скорочення умовно-постійних витрат на експлуатацію машин і механізмів, тобто за рахунок амортизаційних відрахувань.

Друга група факторів об'єднує фактори, що відображають зміни в організації виробництва, а також скорочення витрат робочого часу і економію внаслідок застосування нових форм організації праці. Ці фактори впливають на підвищення продуктивності праці, а відповідно на економію витрат по статті калькуляції „Основна заробітна плата виробничих робітників”.

За третьою групою факторів визначають економію собівартості за рахунок зниження витрат матеріалів (фактор норм) і зниження одиниці їх вартості (фактор цін).

За четвертою групою факторів визначається вплив скорочення тривалості виробництва продукції на витрати виробництва. Економію одержують за рахунок зниження умовно-постійних витрат у собівартості продукції.

Фактори п'ятої групи впливають не на всі статті витрат у собівартості, а лише на умовно-постійні витрати.

Зниження собівартості продукції (робіт, послуг) дозволяє створити проти витратний механізм господарювання, який орієнтує підприємство на здешевлення виробництва на основі удосконалення технології і зменшення витрат всіх видів ресурсів, що сприяє зростанню рентабельності виробництва в цілому.

Таким чином ТОВ „ДЕВІЕ” повинне намагатися скоротити простої у виробництві, здійснювати планування і контроль над виробничими витратами, що дасть змогу їх мінімізувати і повністю виключити необґрунтовані та зайві витрати. Також для підвищення продуктивності праці потрібно перейти на більш прогресивну форму оплати праці, наприклад відрядну або ж заключити з кожним працівником річний контракт, а відтак

працівники не будуть просто чекати кінця робочого дня, а сумлінно виконувати свою роботу.

Така економія кожного елемента виробничих витрат, зменшить їх обсяг в цілому, що в результаті покращить фінансовий результат і збільшить розмір отриманого прибутку.

Висновки

Написання даної курсової роботи дозволило мені систематизувати, розширити та закріпити теоретичні знання щодо аналізу виробничої програми підприємства, отриманих під час вивчення дисципліни "Економічний аналіз" і „Фінансовий облік” та навичок практичної роботи з обліковою документацією, а також аналізу на прикладі ТОВ „ДЕВІЕ” результатів здійснення його господарської діяльності. Це також дозволило мені розвинути навички самостійної роботи та використання отриманих знань з організації і методики наукових досліджень у вирішенні завдань, поставлених у курсовій роботі.

Отже, інформацію про аналіз виробничої програми можна узагальнити наступним чином.

Перш за все, виробнича програма підприємства – це план виробництва і реалізації продукції, тобто система адресованих завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі і асортименті відповідної якості у встановлені терміни згідно з договорами поставки.

Постійний або ж періодичний аналіз виробничої програми дозволяє виявити можливості раціонального використання виробничих ресурсів, інформаційного забезпечення та всебічної оцінки досягнутих результатів щодо оптимізації витрат на виробництво продукції, а також обґрунтувати певні управлінські рішення. Аналіз передбачає також постійний контроль за ритмічністю роботи підприємства і дає змогу виявити фактори, що можуть впливати на зміну обсягів виробництва.

Аналіз виробничої програми на ТОВ „ДЕВІЕ” підтвердив сталий асортимент і питомі обсяги виробництва ветеринарних препаратів за аналізований період. Досить непогані результати дав аналіз співвідношення таких показників як обсяг виробленої і обсяг реалізованої продукції, зокрема за 2002-2004 рік ці співвідношення фактично рівні, що оцінюється позитивно, оскільки нема надлишку виробленої продукції, і все, що

виготовляється підприємством може успішно реалізовуватись. Щодо прогнозу обсягів виробництва і відповідно обсягу реалізації, то на 2005 рік можливе їх скорочення, що оцінюється нормально якщо підприємство почне виробляти якийсь новий вид продукції, або ж оцінка негативна, якщо це просто скорочення виробництва.

Аналіз фінансових результатів ТОВ „ДЕВІЕ” передбачав аналіз доходів, зокрема показників, що формують чистий прибуток, також аналізу піддавалися показники рентабельності і визначалося їх прогнозне значення на 2005 рік. Знову отримані результати не були втішними. Адже поганим є те, що показники рентабельності неможливо було визначити за чистим прибутком, оскільки у 2003 році підприємство працювало збитково, відповідно не можна було аналізувати в цілому отримані розрахункові дані. Для розрахунку замість суми чистого прибутку використовувалася сума чистого доходу, яка зовсім не показує чи ці отримані доходи покривали понесені витрати, в результаті всі розрахунки дещо відносні і не показують фактичний стан діяльності підприємства. Проте навіть в такому випадку поганим для підприємства було співвідношення загальної суми доходів до загальних витрат. Прогнозний аналіз ще більше ускладнив ситуацію ТОВ „ДЕВІЕ”, адже відповідно до отриманих даних основні стратегічні показники у 2005 році зменшаться і підприємство може отримати збиток, можливо, навіть у більшому розмірі, ніж у 2003 році. Крім того передбачається загальне зменшення доходності, що може підтверджувати в недалекому майбутньому реальний ризик ліквідації підприємства.

Аналізувались також витрати підприємства, а точніше витрати, що формують виробничу собівартість продукції, це зокрема матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші витрати операційної діяльності. Слід зазначити, що їх поведінка різна, відповідно різними є чинники, що впливали на аналізовані витрати.

Матеріальні витрати підприємства постійно зростають, хоча у 2003 році відбулося скорочення обсягів виробництва, що поряд із збільшенням прямих матеріальних витрат оцінюється негативно.

Витрати на оплату праці знижуються, хоча кількість працівників відносно стала, а розмір законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати постійно зростає. Тому зниження цих витрат можна пояснити зниженням Фонду додаткової заробітної плати, куди відносяться різні премії і заохочувальні виплати. Відповідно до зниження витрат на оплату праці відбувається зниження витрат на соціальні заходи, оскільки вони встановлені у відповідних відсотках до Фонду заробітної плати.

Зменшення амортизації пояснюється застосуванням таких методів нарахування амортизації, які щорічно зменшують суми амортизаційних відрахувань. Це зокрема, згідно наказу про облікову політику, метод зменшення залишкової вартості і кумулятивний метод.

Досить позитивним для підприємства є зменшення інших операційних витрат. Зокрема у 2002 році вони займали п'яту частину виробничих, а у 2003 і 2004 роках їх питома вага зменшилась до 4 % від загального обсягу витрат виробництва. Це пояснюється тим, що у 2002 році підприємство дуже велику частку продукції завершувало технологічно за допомогою послуг сторонніх організацій, це збільшувало собівартість такої продукції і зменшувало розмір прибутку. З 2003 року технологічне завершення виробництва підприємство здійснювало на орендованому обладнанні, що значно зменшило собівартість ветеринарних препаратів.

Щодо шляхів мінімізації витрат, то основними можна вважати постійний контроль і планування витрат виробництва, раціональне і обґрунтоване їх здійснення, а також важливим для підприємства є підвищення продуктивності праці за рахунок переходу на прогресивні форми оплати праці і контрактні умови з працівниками. Таким чином кожен працівник буде зацікавлений у виготовленні більшого обсягу продукції, що для виробничого підприємства є досить позитивним результатом діяльності.

Список використаної літератури

1. Економічний аналіз: навчальний посібник за ред. проф.. Ф.Ф. Бутиця Житомир: ПП „Рута”, 2003. – 680с.
2. Економічний аналіз: Навч. посіб. / М.А. Болюча, В.З. Бучевський, М.І.Горбуток / За ред.. акад.. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
3. Загородній А.Г., Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: Навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2004. – 377 с.
4. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу. - К.: Знання-Прес, 2000. - 207с.
5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2000. – 378 с.
6. Лахтінова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
7. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2003.
8. Мних Є. В. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. - К. КНЕУ, 1996,
9. Мних Є.В. Економічний аналіз: Практикум. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 432 с.
10. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. - Тернопіль: Економічна думка, 2001.- 456 с
11. П(С)БО 16 „Витрати” затверджені наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318.
12. П(С)БО 25 „Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва” затверджені наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39.

13. Руденко Л.В. та ін. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: Навч. посіб. – К.: Укоопспілка, 2000. – 422 с.
14. Франк Р.Х. Економічний аналіз. – М.: ИНФРА, 2000.
15. Шеремет А.Д., Сайфуллин Р.С. Методика фінансового аналізу. - М.: ИНФРА, 1996.
16. Чабанова Н.В., Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2002. – 672 с. (Альма-матер)